

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeüött pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi os. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés főlvetetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

### Teljes számu példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

**FOGLALAT.** Magyar- és Erdélyország. Örökváltság IV. Lap-szemelvény. Veszprém és somogy megyei főispáni székfoglalások, szintazon megyék és Szepes megye közgyűlése; a pápai főiskola helyi ügyében czáfolat; szarvasi ügyszemle; egyesületi közlemények; budapesti napló.

Külföld. Amerika (Santa Ana bucsuirata honfittársaihoz; Canalizo és Bassadre nem fogadák el a megkegyelmezést.)

Spanyolország. (Nemours hg nőtül fényes küldöttség által hivalt meg a spanyol udvar látogatására; előkészületek ünneplés fogadtatásukra; a spanyol lapok — egyen kívül — mind a mostani miniszterség ellen nyilatkoznak.)

Anglia. (Parliament-bezárási ünnepély's a királynő által mondott trónbeszéd.)

Elegyhírek.  
Értesítő.

#### Magyar- és Erdélyország.

##### Örökváltság IV.

**Robot és dézma.** A földhasználatnak vannak sok és különféle akadályai, mind ezek értelmezve lesznek, ha röviden természetiek 's emberieknek mondjuk azokat. A természetiek legyőzhető szorgalom türelem's ipar által; az emberi akadályok egyedül emberszeretettel'sebbül merített, alkotott törvényekkel háríthatók el. Bölcs tapasztalók szerint legtöbb kerül az urnak földje műveltetése körül a rabszolgai, ennél olcsóbb a jobbágyi, ennél a béresi, ennél ismét a napszámosi's ennél végre a részesi munka. Hol az elsorolt akadályok naponként kisebb mennyiségben, gyöngébb, legyőzhetőbb erőben jelentkeznek: ott a honfi bizton remélhet valódi nemzeti gyarapulást, ott a nemzeti gazdaság gyümölcsöző előlépéseket tesz.

Ha igaz, hogy a földiparra legsikeresebben hat az időnek okos használása's az erő szabad alkalmazása: igaz marad az is, hogy a földműves, ki az elmondottak jogába egész mértékben helyezve nincs — mert a robot és dézma törvényesítése mind az idő okos használatát, mind az erő szabad alkalmazását nem kis mértékben szorítja ki a lelkiismeretes földművelés körüli teendők sorából — leginkább érzi az anyagi hiányokat, a szükségét, mellyek életére érzékeny sullyal nehezülnek; vagyon's tehetségbeli gyarapulásától eltartóztatják, maga's családja művelhetőségétől elintik, szilárd kitérő munkájától elkedvetlenítik, adója lerovására statust is szegényítőleg tehetetlenik, szeretetlenség hazafittlanság bűnös érzetét lelke együgyűségére erőtetik's minden jó, nemese iránt elrésztelenítik, mert olly okok miatt kénytelen tengni, mellyeket legyőznie nem szabad, elháríthatnia tilos; nincs t. i. erkölcsi állása, nincs polgári szabadsága, nemcsak nem tulajdonosa, sőt nem is valódi szabad használója holdjainak!

De hogy ezen elsoroltak nescak mint állítások maradjanak jelen czikkben, hanem valóságuk felől is hitelesen győződjk meg az élet's ennek emberei, lássuk azokat egyenként: mennyire igazolja az elméleti állítást a gyakorlati eredmény? — Mondám: hogy az erő's időnek okosan nem használhatása miatt, mellynek oka kiváltkép a robotban gyökerezik, mint minapi czikkemben kimutattam — leginkább érzi a paraszta anyagi hiányokat, a szükségét, mellyek életére érzékeny sullyal nehezülnek. Hogy ezen állítást a földnép eddigi állapotja igazolja, minden, ki ezen osztály kül's bel életét tapasztalatinak egyik ágaul tűzé ki, vagy ki rendeltetésnél fogva hozzájuk közelebb áll, igennel erősíti, mert nem említve azt, hogy az ötvenkéthetes év's adának hetenként 2 vagy ha kívántatik több napját is uri föld munkálásában sajátkenyerén, minden legkisebb munkadíj nélkül tölteni köteles, hogy az uraság és jobbágyaság munkálatának összeütközése miatt az utóbbi vajmi gyakran kénytelen egyik vagy másik elkezdett mezei vagy kerti munkája félbenzakadásával menni el ur dolgára; e' mellett ezen robotból eredett károsulásán kívül azon körülmény miatt, mivel nem tudja, mikor fog robotra rendeltetni, tulajdon gazdasági munkájának elintézésére nézve bizonytalanságban csüggendez, és ha e' robot a' távolabb eső urasági földekre marhával fordítandó, ezek rossz tartása, éjjeli szállás-és legelő-hiány miatti romlásuk bizonyos'st, mind ezt nem említve egyedül azt hozom fel, hogy

habár hazánk parasztjai több tekintetben kedvezőbb állással dicsekszenek is, mint az örökös tartományok közül némelyekben a földnépet körülszolgálttnak látjuk; mindazáltal ezen tartományok parasztjainak jogaik szigorubb és czélszerűbb ellenőrséggel vannak biztosítva; így a magyar parasztnak saját földesura elleni keresetében az uriszek bíraskodik, hol jöllehet a megyei ügyész jelen tartozik lenni, mindazáltal a bíróságot alkotó táblabírák a földesur meghívottai, nála szállásznak, nála élnek a főljelen-tett ügyek fölött; holott a' földesuri viszonyokból származó követelése az ausztriai parasztnak annyira földhöz tapadtak, hogy az illy követeléseket, például adósságokat, ha 3 évesnél nem régiebbek, az új földesur is tartozik kifizetni, sőt alsó és felső Ausztria, Stájer, Illyr, Szilézia és Halics tartományokban ilyen nemű követelések nagyobb biztosítására a jóság értékének első nyolczada hypothekaul jelöltetettki\*.)

Az itt említettekől önként következik a második állítás igazsága, t. i. hogy a parasztnak jelen urbéri helyzete vagyona's tehetsége gyarapításától eltartóztatja. Mert vegyük fel a napokat, mellyeket törvény állapított meg mint urasági munkában töltendőket; vegyünk minden hétre 2 gyalog napszámot, egyet 25 v. krral, mert annyit alföldön gyermekeknek is fizetnek szénatakaráskor — leszen a' 104 robotnak összes értéke 43 fr. 20 kr. váltóban; ehez a' hosszú fuvaraeltörés helyett felállított 2 napi szekeres munkát adva, úgy az uraság számára 1 ölfavitelt egyegy forintjával, hasonlókép a füstpénz fejében fizetett rendelt 2 fr. 30 krt, az egész összeg 48 fr. 50 váltó krra rug. Ezen mennyiség 30, vagy 40 hold nagyságu jobbágytelek irányában nem igen soknak látszik ugyan, mert könnyen számítottam; de ha hozzá értjük, hogy ezen pénz a parasztra nézve tiszta veszteség, hogy ez nemcsak pótolva nincs részére, sőt idejét itt töltvén az alatt sajátját elhagyni kénytelenítetik, 's ez által, kivált ha az idő később gazdasági munkáinak kevésbé kedvező, reá nézve sajátja körül a' veszteség igen is érezhető; ha végre a' kilenczed és tizedet sem felejtjük ki számításunkból, akkor igenis sokalni fogjuk ama kitett néhány forintot, mellyeket ha telke javításába fordíthatandó akarata szerint, mind ő bátrabb homlokkal nézhetne szemközt az idők viszontagsággal, mind a' haza előbbre állna összes gazdaságával.

Ha mindazáltal a robotnak előbb kitett csekély értékét egész összegben akarjuk látni, úgy vegyük fel egész Magyarország jobbágytelkeit, mellyeket az 1828/ki országos összeírás egy tekintélyes országgyűlési követ közülésben tett nyilatkozata szerint 250 ezernek talált lenni; egy állományra 48 fr. 50 krt mint pusztán robotdíjt véve fel, kitetszik: hogy parasztnak évi robotdeperditája 12,208,333 fr. 20 kr. v. Ezenfölül találtatik jobbágy falvainkban 783 ezer 364 házzalbíró és házatlan zsellér, az elsőbkek 18, az utóbbak 12 robot-napszám-szolgálat mellett érdemelnék 6 fr. 10 krt. és 5 ftot; mellyből, mivel nem tudhatni: mennyi a házzalbíró's mennyi a házatlan különösen? a közép napszám díj = 5 fr. 35 kr. sokszorozva e' tétellel a' fen kitett zsellérszámot, lesz: 4,372,115 fr. 40 kr. v. Ezen tétel annál nagyobb hitelt érdemel, mivel belőle a' százezrekre menő házzalbíró zsellérek által fizetettnek szokott p. forintok egészen kihagyatvák. Ha már ezen összeget egyesítjük a' fenebbivel, kijő, hogy parasztnak egy évi robot-deperditája 16,580,449 ft. v. czéduában.

Ha már e' pénz, melly eddigi czélszerűtlen kezeltetése mellett majdfelényire veszteség, ugyanazon állományokba javításképen ruházhatnék's ha e' pénz képező napszám — melly ismét egész számmal éve, a' fen kitett jobbágy-állományokért's a' zsellérekért — közép számmal 15 napot érte = 43,080,449 napszám — jobbágy-földek műveltetésére ugyanazok saját akaratja szerint fordíthatnék: bizonyosak lehetünk, hogy számos parasztnak nem látnók a' szegénység rongyos viskójában fetrengni, hol ma faj-

dalommal szemléljük őket, hanem czélszerű népnevelés mellett megváltott, szabad, önálló és vagyonos polgárai lennének minélelőbb a' hazának!

Mellözve ez uttal a' többi ok elősorolását megmutatás végett, minthogy azokról ez érdemben legközelebb megjutalmazott hármask munkakimerítőleg értekezik, szabad legyen ezennel a' másik haladási akadályra t. i. dézma rá áttérni. Ha áll a' következő értelmezés: a' mezei gazdaság azon tan, melly szerint a' természet annak munkálkodási törvényei által természet erejének minél fensőbb fokára minél kevésb költséggel vezetetik, 's mintegy kényszerítetik, akkor a' dézma még csak fogalomban sem állhat; mert kérdésen-tulias igazság az, hogy a' közérdek mindenkor önérdék által emelkedik, kevés eset van, mellyben az imezt kamat-nélküli's tokevesztési áldozatokra erőtetné. Ki becsületes uton saját érdekén működik, az működik a' közérdekben is; ki saját birtokát nagyobb természet tehetségre készítgeti, hogy nyeresége több legyen, az közvetve a' haza természetis tehetségét is bővíti, mert, mint mondám, közönség csak ott erős, ott gazdag, hol egyesei gazdagok és erősek. Am savorjuk a' kérdést, a' mint akarjuk, az mégis tagadhatlan marad mindig, hogy gazdagságot jövedelmet csak szorgalom és okosgazdálkodás szülhet.

Kérdem itt: van e' dézma gyakorlatában, de van e' egyszerű eszméjében, mellyet pusztán csak elméleti okoskodásokra alapítunk, következetes gazdálkodási lehetőség, van e' méltányos inger szorgalomra? A' természetis természet, hogy legyen élelme, legyen anyagi haszna, mellyel ismét szellemi gyűjtson, de természetis a' kilenczed megdézmalja, mellyről rég meg vagyon már mutatva, hogy az ugynevezett brutto-termesztés kilenczede a' termékenyebb földeken is fele a' tiszta jövedelem harmad részével; sovány földeken pedig néha nemcsak az egész tiszta jövedelmet, hanem az investitióknak az a' mag- és munka-értéknek egy részét is elnyeli; vajjon adatik e' által ingeriparkodásra? okos gazdálkodás általi anyagi gyarapulásra? sőt ellenkezőleg a' dézma párnát nyújt az elkecsereedett nép tünyságának's innét eredő inségnek; innét van, hogy az is, mi terem, silány, 's a' köz szükségek fődözésére csak ritkán elégséges.

Mellözve itt is az egyébiránt igen szükséges adatokrai hivatkozást, engedessék meg, helyszüke miatt is, egyenesen a' dolog érdemébe bocsátkozni. Szerémben az 1828ki összeírásakor találtatott adó alá eső föld: 128,823 hold 2000 □ ölel, mellynek évi közép-termése tesz 2,474,445 pozsonyi mérőt; vagy az említett holdakat 1200 □ ölesekre hozva: találtatott 214,705 hold's ezeket arányosításba téve az évi közép terméssel, egy holdra jut 11 p. mérő. Hietzinger után (II. t. 67. l.) a' katonai végvidéken egy 1600 □ öles holdon általában 10<sup>2</sup>/<sub>3</sub> p. mérőt aratnak, vagy is az említett holdakat 1200 □ ölesekre leszámlíva, mintegy 8<sup>1</sup>/<sub>2</sub> p. mérőt. Birva így a' legtermékenyebb Szerémnek's a' kevésbé termékeny végvidékek egy holdról közép-termés adatát, annál könnyebb egész országunk jobbágy-állományának évi közép jövedelmére's az innen leszámitandó dézmára következtetnünk, mert a' végvidéki ezredknél hazánk felsőbb vidéki telkeit sem tarthatni terméketlenebbeknek.

Vegyük fel már az 1828ki országos összeírásakor talált 6,498,506 hold jobbágy-földet, vagy, mi valószínűséghez inkább közelit, Fényes Elek Magyarország. Statist. jában kitett adó alatti 6 millió 992 ezer 962 hold szántóföldet, mellyből azonban kihagyva a' bot, mint évről évre ugaryl hagyottat, marad évenkénti természetisre: 4,661,974<sup>2</sup>/<sub>3</sub> hold; ezen mennyiséget öregbitve a' két termés közép-számmal = 90 p. mérő és 64 itcze, vagy kerék-számban 10 p. mérővel, a' jobbágytelkek évi közép-termése lesz = 46,619,740 p. m. mellyből urasági kilenczed cím alatt adatik évenként 5,179,971 p. m.; egy mérőnek árát egyremásra 2 vltra téve, a' dézma összes értéke leend 15,359,942 frtot váltó pénzben. Találtatik

\*) Fényes Elek M.ország statistikája I.

még Magyarországon Fényes szerint 1,413,690 holdszőlő, melynek évi termése 30 millió akóra tétetik; ezen termés harmadrészét bátran jobbágy-termesztésnek vehetjük, az ebből leszámitandó kilenczed (ötöd-hetedet nem véve figyelembe) akóját egy-re másra szinte 2 v. fra téve, tesz: 2,222,222 frtot; ezen összegeket a' robotbeliekkel egyesítve, kivüláglik, hogy a' parasztság évenként robot és dézma fejében 34,162,613 v. forintot adozik; mely adózás az 50 milliót meghaladná, ha egyéb országos tartózást is belé számítnók.

Ezekből következtetve nehéz meghatároznom, vajjon a' robot vagy dézma hatása gyászosabb é parasztokra; a' tapasztalás mindkettőt sérelmesnek találja 's azért e' bajon segítve csak úgy leend, ha mindkettőjének megváltására más igazságosabb eszköz használtatik; mely a' földművelő osztályt ne nyomja illy teherrel 's a' földtulajdonos is kielégítések igényeire nézve. Királyi.

**Lapszemelvény.** Hirnök. Eddigi cikkeinkben figyelmünket kizárólag azon politikai irányzatokra fordítottuk, melyeket a' Hirnök 8 éves élte közben követett, 's mik, mint láttuk, fölületes áttekintés mellett eltérőknek sőt egymással ellenkezőknek látszhattak, azonban figyelmes vizsgálás után a' körülményekhez alkalmazkodó következetesség nyilvánulásként fogadhatók el. Ámde a' politikai élet egyik kitünőbb sajátágához tartozik, mihez képest az ítélet, mely egy vagy más, politikailag jeles személy cselekvése fölött hozatik, többnyire inkább a' bírálók egyedi fölfogása mint a' bírálat alá vett cselekvés természetéből nyeri tulajdonképeni színezetét, vagy is más szavakkal, midőn valakinek politikai képzettsége 's eljárása fölött ítélnék, kevésbé ügyelünk a' tárgyra mint kellene, 's nagyobb befolyást gyakorol vélemény-kimondásunkra azon állapotot 's határozott színt öltött gondolkozásmód, mely bennünk viszonyokhoz képest politikai ügyekre nézve lassanként kifejtett 's erősödék.

Ez okból a' Hirnök politikai irányait illetőleg minden mutogatásink mellett is nem kevesen lesznek, kik megmaradva előbbi nézetöknél újra és ismét állítják: a' Hirnök mint politikai orgán mindennel birt inkább, mint elvbeli következetességgel. Így például az oppositio egyedüli organuma nem tud róla más mondani, hanem hogy legszebb papiron jelent meg valamennyi magyar lap között; egy másik szinte politikai lap eddigelé nem nyilatkozék ugyan fölöle, de hihetőleg gyöngének állítandá tekintve azon szerepviselet, melyet az egykori Hirnök kormány-melletti 's oppositio ellenes állásával magára vállalt; míg végül egy harmadik hasonlóképp politikai organum eléggé hűnek ismerné őt (a' Hirnököt) mennyiben t. i. annak kötelessége volt ismertetni 's védeni a' kormány érdekeit; de nem vallaná eléggé éles és elhatározottnak arra nézve, miszerint a' liberálisok vagy mai érzelmezés szerint demokraták törekvésit egyenesen megtámadnia 's török szakad, azokat csirájokban elfojtania, a' már lábra kapottakat irtalom nélkül kiirtania kell vala.

Ez lehet oka, hogy időszaki sajtónk mondhatni észrevétlenül mellőzé a' Hirnök működésének megszűntét; 's róla, azon jelentésen kívül, hogy ekkor 's ekkor 's végkép meg fog szünni, még csak tovább említtést tenni sem látá szükségesnek. Ha nem gondolkodánk úgy, mint politikai dolgokban valóság-gal gondolkodunk, szemrehányólag kérdehnők lap-társainktól: miért nézték oly közönyösen 's mondhatni illetlenül a' Hirnök leléptét? — miért nem nyilatkozának, habár röviden, de a' dolog érdemére vonatkozólag azon lap fölül, mely 8 éven át egyik ki-gészítő része volt journalistikánknak? — azonban, a' főnebb érintett nézeteknél fogva illy kérdésekkel jelenleg nem állunk elé, 's egyedül azt ohajtjuk: vajha jövőre azok, kik több v. kevésb időn át az időszaki sajtót kezelik, egy fölül méltányló figyelemmel kísérjék társainknak e' téren működéseit, más fölül ők magok is annak idejében sajtó körül szerzett érdemeikért utódaiknál méltányló megismerésre találjanak. A' magyar bár a' tekintetben, még korán sem mondható oly erősnek, hogy 's felelőinek buzditását egészen nélkülözhetné.

Nem tehetjük le tollunkat, mielőtt a' Hirnök működését még azon oldalról is méltányoltuk volna, mely oldal sokkal kevésbé tarthat politikai felekezetség-szülte mellőztetés vagy megrovatástól: értjük ezen organumnak, főleg „Századunk“ című mellék-lapjának socialis irányu hatását. Nyolcz évvel ezelőtt sokban másképp gondolkodott a' magyar, mint mai

nap; 's a' socialis irányu cselekvés százszorta ritkább vala, mint jelenleg. Az egy Széchenyit kivéve, nem mutathatunk egyet is, ki nem hogy maga eszközlött volna illyesmit, de ki csak képes lett volna fölfogni mindazt, mire Széchenyinknek tettei ez időben irányozva voltak.

Egyedül gr. Széchenyi István tűnik föl ez időszokban, tekintve a' socialis irányu cselekvőség fontosságának megismerését. Azon magvak, miket a' ns gróf hazafiai lelkesedéssel ekkor elhintett, ma már dusan gyümölcsöznek, 's ha mi e' gazdag termésnek igazán örvideni nem tudunk, 's neki, az előre látó gondos kertésznek köszönetet nem szavazunk, vagy tán iránta illyesmit nem érzünk, — mindez csupán jó magyar természetünknek tulajdonítható, azon magyar természetnek t. i. mely elég fölemekedettséggel bir gyanusítani sőt gúnyolni azt, kinek hazafias tettei minden lépten nyomon áldáshozó erdvényekben mutatkoznak.

Miga 'ns gróf socialis eszmék közlönyeül a' Jelenkor mellék-lapját, a' Társalkodót választá, 's annyagi mint szellemi emelkedetésünk 's tovább juthatásunk utait kijelölni's járhatóbbakká tenni ügyekezett, addig a' Hirnök, fölfogva ezen cselekvés egész nagyszerűségét, „Századunk“ lapja hasábjait megnyitá mindazok számára, kik a' nagy kezdet gyorsabb kifejtéséhez vagy több oldalról vizsgálásához járulni kívánának. Ki nem tudja, mennyi üdvös eszme pendítették meg 's mennyi célszerű javaslat hoztatott ez uton tisztába! Surlódásoknak kelle csak hamar bekövetkezni, de ezek, koronkénti kivételekkel olyneműek valának, melyeknek mindkétfél egyaránt örvidhetett, mert nem személyes érdekek de ügyszeretből támadtak 's illy indokoknál fogva lőnek folytatva is.

Nyelvünk, mely istennek hála! törvény nyelve, 's ma holnap — csak egyesek buzgó fáradozása 's kegyes fejedelmünk atyáskodó gondoskodása oly arányban növekedjenek, mint darab idő óta honfi örömmel tapasztaljuk — nyelvünk igen sokat köszön ezen surlódásoknak, 's azon fölvilágosítások, mik e' tekintetben eleitől fogva mind végig a' mondott lapban megjelentek, maradandó becsét szerzének mind az illető egyes íróknak, mind pedig a' szerkesztőnek, kinek sikerült az illető szakértőket nyilvános vitakozásokra birni.

Törvényhozásunk teendői, főleg azon ponttól fogva, hogy politikai vitakozásokra szabadabb tér engedteték, főleg gyakorlati szempontból, 's mi napjainkban igen figyelemre méltó, magyar viszonyok 's az összes birodalommal egybekötötésünk értelme 's érdekében tárgyaltattak. Ugy, hogy ha politikai párt-nézetből indulva ki, itt ott kifogásokkal állhatnánk is elé, általjában örömmel kell megismernünk a' mondott lapnak e' tekintetbeni érdemeit.

Ujabb időben leginkább szemet szurt az elszegényülés, mely hazánk néposztályai közt észrevehetőleg mutatkozik. Azok, kik e' nagy fontosságú tárgyra fordíták figyelmüket, több kevésb eltéréssel végre megegyezének abban, miszerint egy fölül hazánk iparát kellene szilárd alapra fektetnünk 's fejlesztenünk, más fölül a' néperköcsi emelésén munkálkodnunk.

Bizvást elmondhatjuk, miszerint a' Hirnök és Századunk, a' kettős szükségét nemcsak megismerék, hanem e' tekintetben — igazság kívánja ószintén megvallanunk — ha többet nem is, de tőnek annyit, mint bármely más lap hazánkban szintannyi idő alatt. Ha egyéb nem, azon cikkek, miket anyagi jólétünk 's erkölcsi emelkedésünk ügyében a' „Századunk“ című mellék-lap nyujta, kárpótlásul szolgálhatnak azon hiányokért, miket a' föl-lap — utóbbi időszak alatt, szoroson politikai iránycikkék nem közlése következtében, éreztetett.

'S most, miután mellékes nézetek nélkül, benső meggyőződésünket követve, elmondottuk, mivel a' Hirnök és Századunknak tartozánk, azon ohajtásunkat intézzük Orosz urhoz: ne hagyja azon tehetségeket, mikkel őt az ég megáldá, veszteleni; hanem használja hazánk javára minél nagyobb mértékben: mert higye el, ha valakinek, bizonyára a' magyarnak szüksége van arra, hogy tapasztalás-edzette hazafiak vegyenek részt ujja alakítási nagy munkájában!

**Veszprémi főispán-székfoglalás.** F. h. 4én kezdődött évnegyedes közgyűlésünk első napon szokottnál népesb vala. Ugyanis megyénk új főispánja szolgálgaegyházi Marich István Dávid ő exclja ez alkalommal foglalá el nálunk elnöki széket 's bár az ünneplés beigtatástul fölmentve minden külfény nélkül akart is ő exclja köztünk megjelenni, ez nem sike-

rülte tökéletesen, mert szomszéd ns Győr és Fehér megyék és sz. k. Fehérvár város mint ő exclja politikai életének sorsosi, tisztelgő's illetőleg bucsuzó küldöttségeik által némi ünneplés szint kölcsönzének az egyszerű székfoglalásnak. Gyűlésünk 8 órakor kezdett rendes alispáni elnöklet alatt. Felolvasattak a' kinevezésről az esküforma mellékletével 's a' kir. biztos általi beigtatás elengedteről tudósító legfensőbb k. leiratok, majd főisp. ő nmtgnak jelen gyűlésre minden ünneplés nélküli megjelenéséről értesítő levele, mire számos tagbul álló küldöttség neveztetett ő nmgát a' püspöki lakbul, hol szállását vevé, a' gyűlésbe meghivandó 's egy másik a' kapunál tisztelkedendő. Győri megyés püspök ő mga a' megküldött esküformát ajánlá felolvasatni — de mi ezzel, ab in visis megnyugodva, nem akartunk időzni. Küldöttségünk viszatért és a' székesegyházba szolított bennünket „veni sancte“ ra. Innét megtérve megjelent köztünk ő exclja's hitét a' kinevezési oklevél felolvasatása után letevén helyét elfoglalá; more patrio négy főbiránk által székestül háromszor magasra emeltetett és mindannyiszor éljen kiáltásokkal üdvözöltetett. Ezután tartalmas székfoglaló beszédet tartott, mire első alispánunk röviden, főjegyzőnk pedig egyes tollal szerkesztett 's jeles szavallással kísért szónoklatban felelték. Mind három beszéd a' nemesi felkelési pénztár költségén ki fog nyomatni. Néhány érdektelen levél felolvasatása után ő exclja több főhivatalnokot, Deák Ferenczet (ki ugyan már előbb is az vala) és a' tisztelgő küldöttsége tagjait táblabirákka nevezvén ki a' gyűlést elozlatta. Nem feleltük azonban tisztelt volt főkormányzókat gróf Zichy István ő nmgát is; főispánunk ő exclja őt szinte tbiránk sorába füzte 's tőle bucsuzandó küldöttségünkhez személyesen is kívánt csatlakozni. Megyés püspök ő mta magyar szivességgel vendéglé megal gyűlést 's kizárólag hazai borokbul számos áldomás ürítettett Urunk királyunkért, a' fenséges nádorért, közszeretettü győri főispánm. gr. Eszterházy Károly ért, kinek népszerűségét a' táblák éljenzései is hangosan hirdették 's többekért, 's így folyt le székfoglalási napunk. Nem mondhatám hogy akár aggodalommal akár vérmes reményekkel néznék a' kétes jövődó elibe kormányunk változásánál; ő exclja régi ismerősünk, a' megyei életnek pedig tökéletes ismerője; politikai meggyőződését 's elveit, mint beszédében érinté, elégszer bevallotta nyilvánosan, mi pedig a' változhatlanok megnyugodva optimismusi boldog hittel öleljük a' jelent 's nines okunk kétkedni hogy a' hallott diplomaticus szép szavak tettekké ne valnának. Én azt hiszem, mi a' jó(?) régiek maradunk.

Más és harmadnap hasonlóul főispáni elnöklet alatt folytatott gyűlésünk nevezetesh tárgyai voltak: 1) első napról elmaradott főispán ő exclja üdvözlésére tartott ékes beszéde a' d — i lelkes urnak, mely egy nappal előbb sokkal nagyobb hatást csinált volna. 2) a' katonai hatalomkar-kiszolgáltatásnak új rendszeréről szóló isméretes helytartótanácsi körlevél egy kis vitára szolgáltatott alkalmat. H. A. táblabiró az eseteket kívánta meghatározatni, melyekben a' megyei hivatalnokok katonai erőt használhassanak 's a' gyűlés előtti felelősséget mind a' főispán mind a' megye választottira ki akará terjeszteni; miután a' katonaságot csak a' megye érdekében használandják, figyelmeztetett a' főispánok által használtatni szokott katonai erő veszélyeire, az 1842iki szomszéd győrmegyei tisztválasztást is példaul hozván fel, mi által főispánunk ő exclja magát érintette hitte. A' többség bünvádi esetekben 's a' megye választottira nézve rögtöni jelentéstétel mellett 's gyűléselőtti felelőség terhe alatt határozta használhatónak a' katonai hatalomkart. Számosan és hosszasan siettünk nyilvánítani az indítványzó ellen, hogy mi a' főispánt soha semmi esetben gyűlés elibe feleletre nem vonhatjuk 's tán e' tulbuzogásunk ébreszté föl a' főispáni jogok iránti féltékenységet annyira, hogy másnap a' jegyzőkönyv - hitelesítésnél még a' kifejezések is praescribáltattak 's egyik szolgabiránk kelletlenül érzékenybenintetett jóváhagyó nyilatkozatival gazdálkodásra. 3) Nógrád és Zabolcsnak a' főisp. helyettesek kinevezései által támadt aggodalmában (nekünk helyettestül nines mit tartanunk, beati possidentes!) nem osztottunk. 4) Zala felirását a' részek tetteleges viszácsatoltatása iránt szinte nem pártoljuk; de jegyzőkönyvünkbe minden jó és szépet fogunk róla beírni. Egy két pisztolylövés esett, de kár nélkül. 5) Főispánunk ő exclja két nevezetes alapítványal tette székfoglalását illetőnk kedves emlékeztetvé, t. i. a' megyei szolgálatban elerőtlenült vagy elhunyt szol-

gák's illetőleg özvegyeik's gyermekeik részire adandó nyugdíj alapjául 800 ft tőkét; az örültek megyei kezelés alatt levő pápai intézete javára pedig 200 ftot ajándékozván. E' nagylelkű adakozás (bizonyára maradandóbb becű pár órai sybaritai lakománál!) hála köszönettel fogadtatott. 6) A' nm. httanács által két évi járandóságunknál többet tevő adótarozásunk beszedésére sürgöttetünk. Fő és alszb. uraknak szoros kötelességül adtuk ezt eszközteni. — Végül a' marhahus árát 13 és 14, a' birkahusét 11 kr-ra emeltük. Törvénytörvényeink aug. 26-án, közgyűlésünk nov. 3-án veendik kezdetüket. H.K.I.

**Somogy megye. főisp. belkutatás.** Uj főispánunk m. Czindery László ur beigtatási ünnepélye f. e. jul. 30-án és 31-én ment véghez. Kaposvárra megyei székhelyünkre az elibe rendelt sok tagból álló megyei küldöttséggel 30-án délutáni 6 órakor érkezett, tiszteletére számos ur, alsóbb rendű nemesi és paraszt lovasok vállalkoztak, a' közönség figyelmét különösen szokott csinos öltözetükben szép lovaikon ülő telkesekink vonták magukra, nevelték a' diszmenetet még Kapos és Szigetvár polgári katonai csapatai és ezek hangzásai. Ünnepélyünk't a' m. főispánt küldöttséggel tisztelték meg nemes Veszprém, Tolna, Baranya megyék és Pécs sz. kir. város, este a' város kivilágított, mi közt a' megyeház és sétatérén készített disztvény különösen kitűnt. 31-én a' sz. lélek segítségül hívása után a' 10 órára rendelt közgyűlés a' nagyszámú jelenlevők tekintetéből szabad ég alatt a' megyeház előtt 12 óra után nyitattott meg, midőn is a' m. főispán ur küldöttség által meghivatván nyomban megjelent 's emellett álláson helyet foglalván a' gyűlést derék beszéddel nyitotta meg, melly közben hivatali esküjét is veszprémi püspök m. Zichy Domokos gr. ur előmondása után letette, a' megyei KK. és RR. 's a' tisztikar nevében első alispán és főjegyző urak válaszulva üdvözölték ő mltgát mint koronás fejedelmünk 's fels. urunk által kinevezett főispánt, derék 's megyénk jelen állásához 's körülményeihez illesztett alapos beszédek, valamint más ez alkalommal tartott beszédek is kinyomatni rendeltettek — a' nagy közönség főispán urat gyakori éljenzéssel üdvözölte, a' m. főispán a' megyei KK. és RR. 's az ünnepélyre megjelent vendégeket 400 személyre a' megyeházban 's azon kívül szinte többet gazdag ebéddel vendégelvé meg, az ünnepélyt esti tánczvizgalom zárta be. Beigtatási közgyűlésben ő mélt. számos táblabíró nevezvén, buzgó részvétellel jelentjük azon közlekedést 's örömkifakadást, melly a' megye közönségén azon pillanathban eláradt, midőn a' kineveztek közt Deák Ferencz köztiszteletű honfinak neve hangzott. Zala vgye ntján rendeltetett a' derék honpolgár erről értesített. — Aug. 1-én szokott évnegyedes közgyűlésünket tartottuk, mellyen végeztig a' m. főispán elnökle; e' közben legelőkelőbb vitát idézett elő első nap mindjárt a' nm. httanács azon intézvénye, melly szerint f. e. májusi közgyűlésben hozott azon végzésünket t. i. hogy ez után, és pedig aug. 1-jétől kezdve törvénytörvényi táblabíráinkat — kiket eddig első alispánunk szokott mint megyei elnök meghíni — évről évre közgyűlésben rendeltük megválasztani, felsőbb intézkedésig függőben marasztalni rendelte, meghagyván hogy az e' részbeni gyakorlatról körülményes jelentést tegyen a' megye; hosszabb de mérsékelt 's illedelmes hangulatu vita után, noha egy kitűnő 's megyénk kebléből nem rég főbb hivatalra emelt jeles férfi derék 's alapos előadással kifejtett azon nézetét — hogy ő fels. nek alkotványos felügyelési joga tekintetéből, a' dolog iránti körülményes jelentést, mellyből a' megye törvénytörvényi eljárása ugy is kivilágland, megtevévén, felsőbb intézkedésig a' valósítást is függőben szükség hagyni, főispán ur szinte pártolta 's elfogadására a' megyei RR. főlshozította; mindazáltal azon tekintetből, mivel törvénytörvényi bíránkat divatozó gyakorlatnál fogva keblünkbeli táblabírákból megyei közgyűlésben az 1613:24. sarkalatos törvény nyomán rendeltük évről évre megválasztani, — bár voltak, kik ezen végzést az intézvény félretételével, egész kiterjedésben azonnal életbe kívánták léptetni — a' többség mégis a' megye törvénytörvényi intézkedése fenntartását, felséges urunkat illető alkotványos felügyelési jogainak sérthetlenségével ugy határozta kiegyenlítőnek hogy a' törvénytörvényi bírák, a' már esküvel kötelezett táblabírák sorából jelenleg ugyan választassanak meg, — a' mint valósággal meg is választattak — bíráskodásuk azonban fensőbb intézkedésig ugy halasztassák el, hogy addig

törvénytörvények se tartassanak, ennek mint a' divatozó gyakorlatnak följelentésével a' fölírás nádor ő fenségéhez 's a' nm. httanácsához sebes postán fölterjesztetvén, gyűlés folyama alatt még leérkezett azon válasz: hogy intézkedésünk iránt semmi észrevétel. — A' nm. helyt. tanácsnak azon intézkedését hogy rendkívüli előre nem látható esetekben nemcsak a' megyei főbb tisztviselők, de a' szolgabírák is katonai hatalomkarr használhassanak, olly végzéssel fogadta el a' megye, hogy azt egyedül csak criminalis esetekben, de politikai vagy bírói eljárásoknál ne használhassák soha, felelettel pedig mind ő mind a' főbb tisztviselők, kik azt megyei hatóságuknál fogva használadják, a' megye közgyűlésének, melly egyedül a' megye kormány, tartozzanak, ennek folytán határozatott az is, hogy ha nem reménylett esetre köztanácskozási vagy választási alkalomkor fegyveres erő-használatra lenne szükség 's az valósággal tetteleg föl is lépne, akkor a' közgyűlés tüstint megszüntnek tekintessék ugy, hogy minden további tanácskozás vagy választás fegyveres erő közt törvénytelen leend és csak az ingerültség csillapultával folytatassák más alkalmas időben. — Szabolcs és Nógrád isméretes körlevele nyomán tett 's hosszadalmasan kifejtett azon indítványt, hogy a' főispánoknak országos hivatalos állása, esküje és fizetése jövő országgyűlésen törvény által határozassák el és a' főisp. helyettesek iránt is törvényes intézkedés eszközöltessék, a' megyei RR. végzésleg azon nyilványtással fogadták el, miként aggodalommal tekintik a' kormánynak e' részbeni tetteleges intézkedését, minthogy alkotványos hazánkban mind ezt csak a' törvényhozás szentesítheti, miért is alkotványos állásunk feletti éber őrködést kettőztetett kötelességüknek tekintik. Megjegyzésre méltó főispán ur ő mélt. e' tárgy körüli vita közben tett azon kijelentése: hogy a' kormány kérdését alá vett eljárásában valami új rendszerről mit sem tud, ugy arrul sincs tudomása, hogy az eddiginél nagyobb fizetéssel leendne ellátva, mi azonban reá elhatározolag nem hatna, azért azt el is fogadná; esküjét illetőleg pedig ugy nyilatkozott, miként ugy van meggyőződve, hogy az eskü valamint fejedelme, ugy hazája iránt is szentül kötelezi. Zalamegyének a' részek tetteleges visszacsatoltatása iránt közölt föliratát buzgón pártoljuk. Békes megkeresésre követeink jelentését 's országgyűlési utasításunkat közlendjük. Végre figyelmeztetvén ide rekesztjük még: hogy

Nemes megyénk börtönében közép számitás szerint 120—150 számú rabnak hasznos foglalatokodtatása tekintetéből a' megyei KK. és RR. pártfogása alatt egy részvényes társaság levén alakulandóban, — miután ezen leginkább gyapju- kender- és lenfonással, és szövessel foglalkozandó gyár-intézet kormányzása egy szakértő alkalmas, egyébiránt biztosítást is kimutatni tudó egyednek illő fizetéssel felfogadtatását szükségessíti, minden, ki hivatást érez magában ezen hivatal-elvállalásra, 's tehetségekkel bir annak betöltésére, a' társaság által 1846-dik évi február 1-én napjára Kaposvárra hivatalos, hol Tallián Pál központi főszolgabíróhoz, ha személyesen ott meg nem jelenhetik — bérmentesen küldje be véleményét és tervét, mikép véli e' célt leginkább elérhetni, 's minő pénzmennyiséggel biztosíthatja a' társaság ügyessége és hűsége felől. Egyéb iránt kijelentvén, hogy egyenlő tulajdonságok mellett elsőbbséget az nyer, a' ki nagyobb sommát rendes kamatfizetés mellett a' társaságnál letend. Az intézet 's egyéb körülmények iránti bővebb felvilágosítás fenirt Tallián Pál főbíró urnál Kaposvárott bérmentesen megszerezhető.

**Szepesmegyei közgyűlés.** Szomorú körülmények közt 's nem nagy számmal sereglettek össze Szepesmegye Rendei aug. 1-ik napjára kitűzött évnegyedes közgyűlésen; már az időközben tartott kisgyűlések szokás szerint a' közgyűlés első napján kihirdetett jegyzőkönyveinek nagy részét a' magurái inséget tárgyzó cikkekelyek foglalták el; ezeken kívül pedig a' szüntelen esőzések és majd mindennapi felhőszakadások által okozott roppant árvizek igényelték a' Rdek figyelmét. Hála a' bőven adakozott emberbarátoknak! a' Magurában éhen senki sem halt meg, de aggasztó körülmény az, hogy vetőmag hiánya miatt igen sok föld vettetlenül maradt, és így a' baj megújulásától féltetni. Ezt megelőzendő a' közgyűlés helyben hagyá a' kisgyűlés azon végzetét, hogy a' még kéznél levő pénzből annak idejében magra való élet vásároltassék és a' szükölködők közt osztassék el; az eddig vásárolt, de még el nem osztott életből pedig azok tápláltassanak, kik a' megyei utakon dolgoznak, (mit különben is ingyen tartoznának véghez vinni). Ez utóbbi rendelkezés üdvös hatása már is mutatkozik, mert a' szükölködők sok

százként tódulnak az uti munkához, csak hogy táplálékot nyerhessenek, mi által az utak hamarabb megcsinálthatván, az adózó nép jövőre is állandó könnyebbülést nyer. Egy k. intézvény, melly a' megye felirata ellenére egy Bélán lakos, de nemes kereskedőnek csődperét a' városi tanács bírósága alá veti, országgyűlési sérelmül jegyeztetett föl azon okból, mivel a' XVI. szepesi várost a' szabad kir. városokhoz nem hasonlíthatni, hanem csak azon mezővárosok közé sorozhatni, mellyek az 1840: 22 t. cz. 1-ő §-a szerint a' nemesek csődpereiben nem bíráskodhatnak. A' nm. m. helyt. tanács az urbéri telkeket használó nemesek és az elpusztult telkek öszszeiratását három hónap alatt bevégeztetni sürgöttetvén, a' kiküldött táblabírák annak bevégezésére figyelmeztettek. — A' marhahus ára, bár jelenleg hízalt marhák nincsenek, 10 krajczárban meghagyatott, a' báránhus pedig 8 kr-ra emeltetett. Az isméretes krompachi katonai kihágásérti elégtételt (8 és illetőleg 6 hónapi fogságot a' profóznál) a' megye Rdei nem eléglik 's azért mind ő felségéhez, mind a' fens. nádorhoz felírnak, az ország többi megyéit pedig pártolásra szólítják fel. — Megyei mérnök jelentése szerint a' Julius 18-án és aug. 5-én történt áradások a' krompachi, folkmári, göllniczi, remetei, svedléri, wagenndriszeli, hussóci, kis toporczy, hanusfalvai, mátyásfalvi 's ófalvi hidakat elsodrották 's az utakat is tetemesen megrongálták: mire nézve a' szükséges rendelkezések megtétele végett két választvány küldetett ki, egyik első alispán: elnökle alatt a' bányai és lőcei járásban, másik, másod alispán alatt a' tátrai és magurai járásban; kötelességökül tétetvén az is, hogy a' megye által építendő utakat és hidakat, a' bányapolgárság, vámjoggal felruházott uradalmak, és községek által építendőktől különözzék el. — A' közmunkákra fordítható erőnek az 1844-ki 9-ik t. cz. követeztében készített öszszeiratása eddig csak egy járás részéről nyújtatván be a' többi szolgabíró annak minél hamarábbi benyújtására emlékeztették. A' megyei főorvos jelentése szerint több helységben a' sertések és lovak között veszélyes nyavalyák uralkodnak, a' szarvasmarha közt pedig a' lépdög ütött ki, eziránt a' szükséges rendelkezések már elnökileg megtétevévén, ezen jelentés a' n. m. helytartó tanáchoz fel fog küldetni. — Következtek a' járásbeli szolgabírák tudósításai és több rendbeli uradalmak és községek folyamodványai az áradások által okozott károkról nézve, mellyek a' már fenérintett választványokhoz utasítottak. — Szabolcs és Nógrád megyék felszólításai a' főispáni helyettesekre nézve behozott rendszer iránt, miután ezen megyének még arról nincs tudomása: vajjon azon helyettesek hatáskörüket törvényen túl terjesztették volna, pártolattásra nem találtak. Varasdmegye deák levele, mellyben a' zágrábi tisztújításkor a' katonaság által állítolag elkövetett kihágás iránti feliratát pártolattatni kívánja, csupán tudomásul vétetett, mivel magától Zágráb-megyétől ez iránt felszólítás nem érkezvén, az előadás hitelesnek nem tekintethetik. — A' félelvi biztosi számtétel felőli jelentésből kitetszik, hogy Szepesmegye a' közelebbi mult félévben nemcsak adóbeli tartozását lefizette, hanem a' hátralét is 1404 ft-ral kisebbedett. Közli Fabriczy Sámuel.

**Pápa aug. 10.** A' pesti Hírlap 511-dik számában Beöthy Zsigmond ur a' pápai főiskola iránti egyházkerületi határozatot jelentvén, talán ezen való örömetől elragadtatva némi sértéseket is közöl, mellyeket nem hallgathatni el. Szavai ezek: „e' közlemény figyelemre méltó tudósítás lesz mind azokhoz, kik növénydeikeket a' komáromi főiskolában, mellynek táj helyzete 's anyagi biztosítékai minden elfogulatlan keblet olly kedves biztatásu reményekre jogosítanak, kívánják majd már közelebbi alkalommal taníttatni. Itt még nincs sértés, meg kell azonban jegyezni, hogy közli ur a' tájhelyzetben hihetőleg a' Dunát is érti, de bizonyosan nem érti oda azon Pozsonyket, (mint fürdészkori vízbe fuladás, mi Győrött, Pozsonyban és Komáromban is majd napi renden van, — víz-áradás, közlekedésgátló zajok, jégen járás, csuszkalás) mellyek, mint szinte a' ködös egészségtelen levegő, gyakori járvány 's kórházi ragadó nyavalyák, — falakat hasogató, kéményeket 's néha házakat is döntögető földrengés is — a' szüléknek nem szinte örvendetesek. Tájhelyzetben értheti közli ur a' megyei gyűléseket is, mellyek Komáromban tartatnak, de vajjon hasznos é, czélszerű é az ifjaknak a' tanulásra rendelt időt gyűlésteremben, politikai vitatkozások terén töltöni 's a' rögtönzött éljenekkel mintegy bíráskodásra emelkedni? — itélje meg az elfogulatlan

's komoly bíráló. A' tájhelyzethez értheti tán közlő ur a' várerősséget 's a' számos katonasággal való társalgást is. — Az anyagi biztosításokon mit ért közlő ur, bizonyosan nem tudom, lehet hogy a' sokszor tán nagyitva is említett hat ezer lélekből álló gyülekezetet, lehet hogy a' környékben levő tehetős egyházakat; ez utóbbi tekintet, buzgóság mellett, áll ugyan, de az előbbi alig nyújt elég biztosítékot, mert szép a' nép sokasága, hanem ehhez több is kell, 's a' mennyi haszon ebből a' tanuló ifjakra netalán fordulna, alig ér fel azon nevezetes drágasággal, melly ott létezik, 's ez a' tápla (koszt) árát is nevelni fogná. — Nem értheti azonban közlő ur anyagi biztosítékának azon összeget, mellyet a' komáromi egyház oktatói fizetésre évenként ajánlott, mert maga közlő ur meg van győződve arról, hogy ez könnyű számításal is jóval kevesebb, mint a' mennyit mostani oktatójára 's tanítóira kiad azon gyülekezet, 's így ezen számításal nem az intézet, hanem a' komáromi egyház anyagi haszna növekednék. Többet is lehetne még e' tárgyról szólni, ha idő és hely szűke engedné.

Mondja továbbá közlő ur: „Elfogulatlan kebléről szólok, mert hiszen a' pápaiak mint vesztő fél részéről eléggé keserű tapasztalók, mikép nem fedhetve a' helyérdek azon sebet, melly illy nagy intézet táplálására elégtelen keblén üttetett, 's melly minden közhatalozat iránti hódolatot, mi nélkül a' társadalmi élet sarkköve leszen ingataggá, képesek valának motíválattal a' ovásokkal lépni fel ott, hol azok minden mást meggyőző okokkal támogatott közzézés irányában gyenge' erőtelj feljajdulásnál nem egyéb. „Bizony szép! no de komáromi egyházkerületi jegyző szellemétől mást mint motívalatlan sértegetést mit is várhatni? — A' pápaiak vesztő felek e' a' következtetés fogja megmutatni; egyébiránt győzelmet olly modorral és olly uton mond nyerni, mint a' komáromiak, nem nagy dicsőség, én részéről ezt nem is ohajtanám. Azon seb, mellyet a' pápaiak keblén üttetettnek állítgat közlő ur, még nem vérzik, 's halenne is, sokkal csekélyebb lenne, mint mellyet a' komáromiak éreznének, ha az említett végzés teljesednék 's vajjon nem elégtelenebb é az a' közintézet táplálására, a' ki e' mellett (mint főlebb említém) nyereszkedni kíván 's kit tartozásinak több évi fizetetlen kamatai is nyomnak!

Mia' közhatalozatok iránti, azoknak tiszteletben tartását nem fogják a' pápaiak a' komáromi egyháztól tanulni, mert akkor könnyen szegyenben maradhatnának (hogy egy kis specialitás is legyen megemlítve, értem a' régebbi papbírákat 's Csajági-féle alapítvány kezelést) sat. illyesek dolgot 's költséget is okoztak az egyházkerületnek) — 's hódolnak is a' pápaiak a' közzézésnek, ha ez szabadon, nem pedig mesterkélten befolyással 's becsődített éljenzőkkel eszközöltetik. Vajha B. Zs. ur és sorsosai azon tiszteletre méltó többséget a' t a t a i egyházkerületi közgyűlésben szinte méltányolták volna; mert vagy meg voltak győződve, hogy a' főiskola helye iránti szavazatok többségét ők nyerik, vagy nem, — az első esetben kár volt nekik a' rendesen készülve beküldött szavazatok felbontását erőtelj ellenezni; ha pedig többséget nem reményltek, a' mint híhető, ekkor is kár volt olly csekély fontosságú, még is általok lényegesnek állított okkal, hogy t. i. a' komáromiakajánlata a' körlevél mellett az egyházzal nem közöltetett (holott magok tették azt lehetetlené, mert ajánlatukat a' komáromi követelők az elnökséghez be nem küldötték, 's így ez azt a' körlevél mellett szét sem küldözhető, — de különben is azon nyomtatott ajánlat mind a' komáromi egyház, mind a' pápaiak által is magukéval egyenvonalosan szinte nyomtatásban minden egyháznak már előbb megküldetett) kár volt mondám illy csekély okból az egyházkerületi tanácsot több egyházmegye képviselőinek, kik a' szavazatok felbontatlanul viszsza-vinni sem akarták, hatályos ellenzése mellett is arra bírni, hogy a' kiszabott rend szerint készült szavazatok felbontatlanul viszszaküldje 's új szavazást rendeljen. — De még ezen végzést is, mellyel a' komáromi rész, mint a' következtetés megmutatta, időt nyerni kívánt, tiszteletben tartotta a' pápai egyház 's békével várta be az ismételt szavazások eredményét, 's ezeknek Palotán lett felbontásuk előtt nyilvánított fentartás mellett a' pápai egyház részéről a' felbontás után ovás tétetett a' komáromi küldöttek által a' somogyi egyháznaknál eszközölt tétítésre 's korteskedésre és a' szavazatok nyomatkösságára nézve (melly ovás azonban a' jegyzőkönyvből kimaradt) 's azon palotai gyűlésben maga B. Zs. ur a' so-

mogyi ekkleziákban jártát nem tagadta 's a' korteskedést is némi módosítással elismerte. \*)

Illy előzvények után esuda é, ha a' pápai hely. hitvallásu egyház nem gyáva elkeseredésből, hanem ügye igazságának magasztos érzetéből szólalt fel, 's kérte, még pedig utolsó perczben is a' főtiszt. egyházkerület autonómiajához folyamodva minden sértegetés nélkül kérte a' palotai közgyűlés végzetének megváltoztatását 's a' csekély és erőtetett 14 szavazattöbbség nem tekintésével a' főiskolának újabban is mint 50 éves classicus helyén leendő meghagyatását; de mint eleve látni lehetett, ezen szerény kérelem komáromi constellatio alatt 's épen Komáromban meghallgattatást nem nyerhetett. Ebből következő, hogy valamint a' főtiszt. egyházkerület az 1797/ki 26ik t. cikk szerint szükségesnek látá a' főiskola helyének ó. s. k. felsége általi kegy. helybenhagyatását kikérni, úgy a' f. t. superintentián kérelmetől elesett pápai ref. egyház is fenálló jogainak, az alapítványok kitételeinél 's az alapítók akaratjánál fogva kötelezettnék érzette magát alázasatos folyamodásával legfelsőbb helyre járulni 's ezt annyival inkább tehette, merta' mellette szavazott 's minden kifogáson túllevő 136 ekkleziá (mellyek nagy része eddig is a' Pápan virágzó super. főiskolát legnagyobb mértékben szives volt fentartani 's hinni kell, hogy azt szinte fentartani tovább 's szives leendő) azon főiskolának tovább itt maradását hasonlóul kívánja. — Nemerőtlen feljajdulás ez, kedves közlő ur, hanem igazságos ügyhözi lelkiösméretes ragaszkodás!

Nem maradhatott sértés nélkül ama fölszólítás is B. Zs. urnak: „Uraim! ne legyünk annyira szűkeblűek, hogy csak siralmas de gyáva könnyhullatások közt válhassunk meg azon provincialis érdektől, mellynek minden boldogsághajtótársaságban vagy állományban a' közérdek nagy szava mellett vesznie kell, 's ezek szükséges kimondásával győződjenek meg (de kik? — tán a' pápaiak) arról, mikép főiskola melletti iparkodásuk beszámíttatik ugyan, mennyiben ezen elismerésre érdemeseknek találtnak, (ugyan úgy é?) de felsőbb helyekrei folyamodásukkal (ez már szála B. Zs. ur szemében) azon nyugtalanságot fogják csak tanusítani, melly a' többség (de minő többség?) végzése elleni valóban tiszteletlen engedtlenség forrása“ — Valóban fejedelmi szavak! mintha bizony B. Zs. urra bizta volna a' kormány (melly illy modorban alig adna ki hátrátot) hogy elbizakodott hangulattal a' pápaiakat kissé meglecckézzék. — Uraim! tudjátok é, min alapul az említett tiszteletteljes egyházkerületi végzés? megsugom, ha nem tudnátok: mint halljuk, három egyházmegyében tett korteskedéssel kieszközölt 14 szavazattöbbségen 's ezen szavazatok közt is fő helyet foglal a' révkomáromi egyház által maga dolgában maga mellett adott két szavazat egyike, midőn Pápa sokkal szerényebb volt, hogy sem maga ügyében szavazna, ezen parányi többségnek is pedig fő indoka volt a' komáromi gyülekezet mystificatioja, miszerint ajánlatába gymnasialis épületeit és szabad telkét a' főiskola részére a' superintentiának örökre és ingyen által engedte; de már az irt többség kivívása után a' palotai gyűlésben a' most ajánlottakat megértitenni kívánta azon esetre, ha onnan a' főiskola máshova vitetnék. Mi a' provincialis érdeket illeti, ez talán sokkal nagyobb mértékben illeszhető Komáromra, mint Páparra.

Utójjára megjegyezvén azt, hogy valamint B. Zs. urnak közleményét 's nézeteit én egyediéknék vélem, úgy az általa felhivatva tett ezen válaszomat is egyediéknék nézetni kérem, 's ha ő tán nem akarva is bántott, én szinte senkit sérteni nem kívántam; — hasonlóul B. Zs. ur szavaival fejezem be nézetimet: „Adja Isten hogy ezen, hazánkban úgy is eléggé sajnos, szakadások (mellyek bár ne is történtek volna!) minélelőbb megszűnven, ne legyünk süketek a' közérdek szózatára, de eléggé erősek lemondani azon magányos érdekekről (ezek Pápan é vagy Komáromban számosabbak? itélje meg az elfogulatlan bíró) mellyek fölládozásával a' társasági élet szigorú köteletségét teljesítjük.“ — Szabó.

**Szarvasról** (Békes-megyében.) Nem teszi a' szerkesztőség rosszul, ha tartományi-érdek viszonyokat nem mellőz, hanem az által érdekesíti és tömötten

\*) A' motívalatlan ovások miatti vád épen B. Zs. urtól váratlan volt (kinek és társának M. L. urnak neve ott meg volt kimélve) noha már akkor tetteikről 's másholi korteskedésről is kéznél volt a' hiteles bizonyítvány) a' ki úgy hiszem jól emlékszik azon b-i mondatára: „de csak nem hozatik fel ellenök a' korteskedés!“ 's az erre kapott e-

latja el lapjait. Csak hogy ez kellő rövidséggel történjék. Így közölhetünk, és sok jót. Én azt tenném a' legfőbb próbakönek, a' ki röviden tud. Lám, nemde a' legnagyobb férfiak legnagyobb érénye abbal állott, hogy röviden tudtak. De én az illy tudósításokhoz esatolnám, hogy ezekbe a' népelet is be legyen vegyítve, mert ez a' legkedvesebb lét és a' legbiztosb tükör 's kifogyhatlan anyagtár. Azokat a' megyei százzor gyóntatkozó vázlattudósításokat megunták sokan ad nauseam perfectissimam \*) Sőt én ezen tudósításokat is ugylátnám üdvhozóknak, ha azok critice adatnának elő, különben azok száraz laplítottok 's jaj! az ujság olvasóinak. A' tartományi-érdek szemügyre vétetett? az viszon-érdeket 's tömötséget fog szólni. Lássunk tehát tovább is a' panoramát rövid, de lényeges szemléhez. Igyekeznünk fogok e' pályán, várost és vidéket, megyét és tartományt kibányásznom időnként. Sőt majd utazni is fogok a' mint jön 's tudósítok. Mi jön most a' sorra? az a' mi lelkeket megfogja. Teszem legnagyobb érdekemet tartja itt a' közfelvilágosodás több helye, az idevaló ágostai vallásu kolos, gymnasium. Ezt a' lélek áthozta, megalapította, a' lélek kibeszélte, kiírta romjaiból ismét, idegen szárnyasok ültek belé, 's az alapítók érdemét nyilván megtagadták, emelő kezüket . . . és most lelketlenül hever az iskola. Mert hiszen az élettelen hívalkodás nem fénylét és nem emberi állás. A' ki holt, az csak nem él. És még is nem restellik nyilvános lapokba írni hogy ezen iskola virágzik és tündöklök . . . ignotos fallit — notis est derisui. Igen ha a' lelketlenségét palástolni kell, azt teszik. Mert az éhletlenségét kezdőve fényesen beszél, nem tesz, és mikor pro domo sua van, és mikor látják hogy ardet Ucalegon 's dicsérni kell, máskülönbén öszverothad a' bódé. Igen kitűnő ezen iskola a' hátlanságban, árnyéklétben 's erkölcslezítő féktelenségben és a' többi után ollyak mellözésében, mint a' nemes jellemű 's nemesen gondolkodó M. tanár, kinek a' canári pintyek árnyéktárói sem lehetnek, hiába canáriai madarak. — Lélek lélek urak! és így szabad nép!! tesz esoda dolgokat, ez tette Rómát föld urává, ez Marathont 's Budavart híressé. És tudomány, — de ne felszínes lappaliak, hanem lélekbeható életdus tudomány, ennek köszönheti mindenét az angol amint azt mondja. — 'S tovább a' felvilágosodás helyei közt érdekelhetnek a' népiszkolák. Itt ezek mennek, hogy menjenek. — Az egykor magasztalt iskolai egyedben csak a' grand-állás van meg, és nem a' nemes és méltányló 's tudó ipar: látszik a' jelből is. — Minap egy felolvasás tartott a' nagy irlandi izgatóru dramában előadva, 's harmada a' jövedelemnek népevelésre volt száva . . . és a' tanítók e' ritka jelenetől azon felül, inkább amugy névnapozni mentek, mint azon felolvasásra. És az illető tiszteletesek ígértek, aztán himeztek hámoztak. Mintha nem ösmerné 's tudná őket valaki. Itt az a' szempont: ki teszi? 's akkor jó, vagy rossz. Itt azt nem tudjátok in hoste laudanda virtus. Hanem a' bohózat inkább nyer. Adtak így darabot a' kisdedovó javára, ott már ott voltak. 'S a' kisdedovó is ki nyomán van? Sic vos non vobis. 'S ezen bohózat jó volt a' legmagasb személyeknek is 's O' Connell villámlo hazafiai, böles és mély ildomos szava nem. — Háta 's zarvasi kietem, casino mit csinál? Ne vessünk, mert itt jön Themistocles és Aristides sorsa kicsinyben. A' casino teremtő nemzójét száműzték azért, mert azt írta, hogy ott kártyázva kártyáznak, másodsor is száműzték, mert egy jegyzetet irt a' casino egyik tagjára; azaz egy glossát az egész emberéről, mint szokás könyvekben. És ezért, érdemes volt őt száműzni. — Ezen casino alszik! — Általában ezek a' kietemek kietlenek és nemzeti műhelyek?! Pedig miért költünk rájuk?! Holott ezen zarvasi lehetne a' leglelkesebb. Mert ide tódulur és intézet, itt van ébredés, itt foly össze mind a' három Körös, hol a' hely is erre legnagyobb. Ugy hogy ez Magyarország Lyonja lehet és lesz mint én jóslom, kivált ha a' jeles Ballának a' Jelenkorban előadott esatorterve létesül. És miért? mert Szarvasnak a' mondotton felül igen jó a' határa 's ha Erdélyt is veszszük, a' magyarok országának mintegy kellő közepe. Tisztelet szerkesztőség 's nagyérdemű hazafiak rég gondolom én ennek előmozdítatását. Mert Szarvas a

zen feleletre: igen is mindenkor és mindenhol, mert ez a' azon ostor, mellyel korbaszolhatunk.

\*) Megyei tudósítások, ha ninesenek bizonyos consequentiai viszketeg következtében egy és ugyanazon idomra sajtoltva; hanem mint lenniük kell a' megyei élet koronkénti nyilvánulásának el nem ferditett hű kinyomata: illy tudósítások mondjuk untatók alkotványához hű hazalra nézve soha nem lehetnek. Szerk.

hajózás teheti legvirágzóbbá. Nem a folyamokat kel-  
lene igazítani a hajó szerint, — hanem a hajót a  
víz szerint. A víznek alkalmazása sokba kerül, a hajó-  
jé kevésbe. Gözpalpakat kellene a Körösre alkal-  
mazni mint Amerikában gondolták. Azok elmehtné-  
nek mindenkor a Körös vizén. Most csak pheniciai-  
lag vontatott hajók jönnek ide. De ide vállalkozási  
szellem kell, nem sítyma éhletetlenség. — A megye  
házát is ide kellene áttenni, mert itt állana életpont.  
Gyulán azon zugban pang, a hová a többség élet-  
veszedelemmel s don quixottei kalanddal jár be a  
gyűlésre és a hol házak meg házak összedülnek víz  
miatt. — Az is nevezetes. Hisz az országsterete ös-  
méretek hogy az alföldön a vizek egy kiöntöttek, az  
első h... i impetralio óta alig volt nagyobb víz itt és  
a tiszahátan. És az onnét van, mert csatornákat ás-  
tak, az anyafolyamokat ugyancsak elzárták és a csa-  
tornákat keskenyre, vagy főerdekből görbén vonták,  
hogy a víz le nem folyhat. Mehercule innét van! Hát,  
mikor csinálni akar is a magyar, illetve csinál? S az-  
tán csodálkoznak felette! De ezen árvíz onnét is van,  
mivel a tehetősnek pusztája ovatik, a mi egyébkor  
nem történt. Iliacos intra muros sok történik. Altal-  
ban itt a sulyegyen megromlott, azok, a kik ellen  
Mátyás király teljes életében vívott a nép mentiben,  
itt jobbadán ok vették el a kormányt. Azért történik  
az ő érdekükben s a legelő-elkülönítési itéletek is  
igy történnek. Teszem Szarvasról állítatik tudva hogy  
18 hold itéltetett minden utat megjárva egy telek ut-  
án, holott a törvényben az áll, hogy huszonkét hold  
adassék s a hol többet lehet, több. S azt sem tartom  
én helyesnek hogy a közlegelőből évek óta történ-  
nek földesuri foglalások, mert ha köz, abbul nem sza-  
bad egyoldalulag foglalni. Mit mond a tekintetes ol-  
vasó egyetem? én úgy gondolom hogy azon csirke  
s egyéb engedélyek által, s ellenben a legelő el-  
különítése által s a füstpénz megvételét ezüstben  
számítva, s a korcsmáltatási jog-korlátozást s e-  
gyebeket tekintve, a pórnak a szebb kis krajczár a-  
datott a csunya nagy kétgarasosért. Az örökös meg-  
váltás szép jog, de nem enged semmit. — Azt kérde  
itt valaki drága hazafi, hogy erre mi a nép jellemé? —  
elfoglaltság mint mindenütt, paczkázik s paczkázik  
egy Cato legkisebbje, mint mindenütt. Itt is eles-  
nek Cato a consulatustól nem kétszer, de háromszor  
is. Antonius nyer, vagy Lepidus. A fő néppedig mint  
körül belül Bérne híja őket, szinte viszi az ostracis-  
must, s legkisebbje is mérköznék a legnagyobb  
fiyal. Aristoteles és Jean Paul mind a fő mind a köz-  
népnek hiabavalók volnának, mert sétálnak és nem  
árendálnak vagy hivatalt nem viselnek. A ki czime-  
res tudós, azt becsülik, a tudomány nekik semmi. A  
nemzetiséget a mutogatásig szeretik. Dixi et salvavi  
animam meam. Egy apa egyszer azt kérdezte fia-  
tul, ki a tanácsból jött haza: fiam mit szóltál? Igazat  
apám. Én pedig úgy irtam, a mint kellett. Gergőfi.

A vakok intézeti belüli növendékség köz vizs-  
gálata az intézeti küldöttség rendeletéből az idén vasár-  
nap aug. 31-kei délelőtti 9 órakor a megyeház nagyobb ter-  
emében fog tartatni, melyre minden emberbarát hivatalos;  
deután öt órakor pedig a növendékek a testgyakorló in-  
tézeten, a nemzeti színház mellett testgyakorlásbeli jár-  
tasságuk próbát adandják. A vakok intézete igazgatósá-  
ga által.

A pesti „Josephinum“ nevű árvaház-intézet  
számára 1845-dik évi július folytában következő jöltévek  
járultak adakozásokkal p. pénzben: Marschal Ferdinand 5  
ft; Skvara András 2 ft; Lúcz Ferenc 2 ft; Hummer Antal 2  
ft; Schmidt Vilmos 2 ft; Nadermann Keresztély 2 ft; Rudnyay  
József 5 ft; Vörös András 5 ft; Niederkirchner Menyhért  
3 ft; Pech Antal 2 ft; Treichlinger József 5 ft; Pflanzler Jó-  
zsef 2 ft; Englerth János 5 ft; Reichl József 5 ft; Karsch  
Károly 5 ft; Pozsgay János 2 ft; a városi táborvénység ré-  
széről 25 ft; egy idegen úrtól az intézetben tartott  
utóbbi próbatétel alkalmakor 20 ft; az intézeti pörsölybe  
12 ft 30 kr; Lányi Frigyes hagyománya 20 ft. — Az inté-  
zeti kápolnához két misemondó ruhára: Reichl József-  
től 10 ft; Staffenberger Aloiztól 50 ft; több nem nevezett-  
től: 40 ft; egy asszonytól egy darab corporale.

**Énekiskola.** A pestbudai hangászegyesület kor-  
mánya alatti énekiskola növendékeinek idei nyilvános vizs-  
gálatai egyesületi alelnök t. Asztalos Károly ur előlülése  
alatt jul. 31., s aug. 1. és 2-án tartattak. — Az intézetnek e'  
lefolyt iskolai évben 85 ifju és 74 leány, összesen 159 nö-  
vendéke volt. — Vizsgálati dalverseny végén a szokott ju-  
talma oszattak ki, és pedig: a) az egyesület részéről 25  
kötet hangművek: Reichenberger Zsigmond, Fetter János,  
Tersch Károly, Eibenschütz David, Kovalesik Amát, Szmol-  
ka Péter, Paczelt Antal, Adler Károly, Wayland Sándor,  
Dunkel János, Boldine Eduard, Rézslér István, Zimmer-  
mann Mária, Boroczky Emilia, Kortsek Leopoldina, Recht  
Erzsébet, Téli Róza, Rotter Johanna, Karch Anna, Kráhl  
Mária, Schlesinger Theresia, Thollits Hermina, Pawlow-  
szky Emilia, Eminger Borbála, Szpivach Josepha növen-  
dékeknek; — b) t. Dolezsák Antal részvényes ur s a va-  
kok intézete igazgatójától Kovaltsik Amát Albrechtsber-

ger jeles munkáját a „hangszerészről“ nyéré; — c) egy  
nevezeteni nem akaró hazafitól ujonan szerzett dalokat é-  
kes kéziratban Pawlowszky Emilia; — d) egy más neve-  
zetni nem akaró részvényes úrtól ékes kötetű dalokat Né-  
meth Josepha és Boroczky Anna; — e) t. ez. Petrichevich  
Horváth Lázár úrtól Erkel Ferencz hymuszát nyéré Alar-  
gits Lázár; — f) ugyan Petrichevich Horváth Lázár ur ál-  
tal adatott 6 füzet képes albumban, 4 füzet erdélyi képek-  
ben, 7 arany ramos képen s három magyar könyvben ré-  
szesültek: Nagy Sándor, Weigele Oszkar, Engeszer Má-  
tyás, Külle Agoston, Szmolka Lajos, Ludvig János, Schich  
György, Pischinger Alajos, Häckl Emilia, Dietmann Kle-  
mentina, Eisler Rozália, Hornesek Johanna, Stercz Sar-  
rolta, Téli Róza, Karch Anna, Leiter Paulina, Weisz Kor-  
nélia, Koszilko Anna, Schich Mária, és Pawlowszky Emi-  
lia; — g) a kiosztásul nagylelkűleg ajándékozott hét  
darab aranyat kapták: Karch Anna 1 arany n. özevgye Tahy  
Károlyné asszonyságtól; Rotter Janka 1 ar. főt. Mericzay  
Antal väczy kanonok úrtól; Téli Róza 1 ar. m. báró Mesnil  
Viktor úrtól; Kráhl Mária 1 ar. egy nevezeteni nem akaró  
részvényes úrtól; Pawlowszky Emilia 1 ar. m. gróf Almá-  
sy Dénes és 2 ar. az előbbi nevezeteni nem akaró részvé-  
nyes úrtól. — A jövő iskolai év közelebb sept. 15-én kez-  
dődik; a növendékek sept. 9-től kezdve 14-ig naponként reg-  
geli 8—9 óra között irathatják be magukat az énekiskola  
teremében. Mátray Gábor énekiskolai-igazgató.

**Budapesti napló.** (aug. 24-én) Sz. István napját  
fényesen ünnepelték meg testvér fővárosunk, nem kevesen  
csatlakozván a hazai s külföldi sokadalmi seregéből, mely  
különös figyelemmel viseltetik ez egyetlen nap iránt az  
évben, midőn t. i. egész nemzet ünnepet üll; derült nap le-  
vén a szertartásos járdalat s isteni szolgálat a várba-  
tyákról durrogó álguyk robaja közt ment véghez, mellyen  
a hatrendű polgári őrhad és a gyalog katonaság nagyobb  
része diszelgett. Megemlitendő, hogy a fegyvertár, mi  
különben is csak ez egy napon szokott eddig évenként köz-  
szemléül megnyitani, s mit tódulva szokott a sokaság  
látogatni, az idén zárva maradt; és így a kik messziről  
röleg ezen okból jöttek ide, hiúsult reményvel kelle tá-  
voznok. — A Pécsről haza érkezett t e r m é s z e t b u-  
v á r o k most rázogatták ki porlepte köpenyegeiket, e-  
zek némelyikéből esősepek is permeteznek. A nagy-  
gyűlési mükedvelő tagok telvék az anyatermészet gyönyör-  
reinek s a pécsiek szíves fogadásának dícséretivel, melly  
a megyei püspök s gyűlési elnök páratlan vendéglésé-  
ben s egy hazai gr. által adatott lakomán ezernyi élvezetes  
alakban találta fel különönmű terményeit. Hírét hozták an-  
nak is hogy az ősmagyar vendégszeretet Baranyában még  
teljes épségű divatban vagyon. Van tehát néhanéha még a  
tudósoknak is aranykora, midőn nem penészes falak és szü-  
ette könyvek közt kell száraz kenyeret rágniok; hanem nyit  
karokkal s ünnepélyesen váratnak terített asztalokoz. E-  
gyébiránt a természet-vizsgálat ma nevezetes foglalkozá-  
si hüzagot pótol hazánkban, mert kinek a sürgő politikai  
élethez nincs kedve, vagy annak teréről leszorul, a magasz-  
szemlélet körében még dalias hőssé lehet; s e' esábeszme  
minden avatott varázserővel vonz. — Egész lajstromát  
olvastuk az itteni gőzfürdőben sükeresen gyógyíttatni szok-  
kott bajoknak; ilyenek: a' borsévek, nátha, folyár, lobok,  
güresök, esuklóbak, szem-falkórok, ideg-gyöngeség,  
reszketegség, szédülés, halványkór, vesekór, ütérda,  
stb. stb. minek valóságáról annyiból sem lehetvén kétked-  
nünk, mivel az illető intézet nyilvános ellenörködés végett  
minden tárgyatot előtt mindenkor nyitva áll; ennek üd-  
vös eredményre azokat, kiknek netalán ez által is használ-  
hatnák, figyelmeltetni célszerűnek tartjuk. — Minap  
egy hajadon szembe kötdőst játszott a halállal; ugyanis  
békorkolván szeméit a hajóhidról vízbe ugrott, azonban a'  
bámuló sokaságból megmentője is találkozott, ki őt szeren-  
cesen partra huzta. Így járt egy vidéki kalmár is, ki u-  
gyanazon salto mortalét kísérte meg; de ugrása őt ismét az  
élet kapujához vezette. — A városligetben egy szegény  
főttemei találtattak az éhenhalás világos jeleivel. — A'  
vásári bitang fezkök úgy látszik nem nagyon rettegnek a'  
számukra rendelt dolgozóházi szállástól, mert vendégsze-  
repléseiket szemlétemást gyakorolják; ezek ügyességé-  
nek köszönhető, hogy tegnapelőtt este egy igen látogatott  
vendéglőben vidéki urak vacsorálván, fejük fölé akasztott  
kalapjaik néhány percz alatt eltűntek s hajadon fűvel kel-  
le haza ballagnok; ezeknek köszönhető, hogy a' budai ün-  
nepélyen néhány zsebkendő látatlanná lett; valamint az is,  
hogy a' tárczák folyvást veszélyben forognak. De nagyobb  
merényekre is vetemül e' söpredék; mint egyik német lap  
előadja, egy szobába betörvén, minden elvihető összeza-  
karítottak, távoztukkal pedig az ágy mellett égő gyertyát  
hagytak, miből könnyen gyuladási veszély következhetik.  
— Az idő hűsőbbé változával az uszodák kedvező szaka  
lejárván ismét meleg fürdőkre szorutunk, minek természe-  
teskövetkeztül több viszontagságon kell keresztül men-  
nünk, mig a' fölszedett szennyet lemoshatjuk; a' rudasfürdő  
tükrözve szaporíttatni fog ugyan, de ezen tükröben is csak  
olly drágán nézhetjük meg magunkat mint ezelőtt. Kivána-  
tos volna, hogy azon sok kényelem, mellyel a' főváros né-  
pét elátni törekszenek az ügyes vállalkozók, egyszer már  
érsényinkhez arányzólag varázsolttának elő. — A' fő-  
város közelében valaki légvaspályát tervez, mellyen idő-  
töltésből ide s' tova hintázhatni; így remélhető hogy nem-  
csak a' magyar rész fog levegőben sétálni, hanem jó adag  
más elem is felülteteni. — A' bálványutczában uj, az ed-  
digieket diszben felululó kávéház nyit meg, melly a'  
többivel áremelésben szinte versenyezni fog; illy pazarfé-  
nyű csarnokot látván lehetlen könyör-szózatunkat nem  
csatolnunk az éhletlen kávéosk ügyében azokéhoz, kik,  
mivel rovásukra nem történik, olly igazságosnak látják az  
italadagok áresigazását! — Az utcai kényelem legkitü-  
nőbb példánya jelenleg a' Duna-utca, melly menvén éjke-  
letről délnyugatnak félhosszant kőhalmazokkal borítottik

el, s reggelenként a' zöldségárusok, fazekasok-épület,  
szerszállító, meg a' zsidobongó vásárosoknak néha ugyan-  
csak erdevényes összeszúrlódási térül szolgál; s ez hagy-  
ján, hátér volna, de azt csak levegőben kell itt keresni, mert  
földszíre napközben vásáridőben egy alma sem eshetni k  
le kártétel nélkül. Szeretnők, ha a' Leopold-városban olly  
célszerű divatozó építkezési rend itt is divatba léptet-  
nék; mert valóban még sok kar törhetik vagy láb ficzamad-  
hatik, mig az a' két emeletes elkészül. — Elővásáruink é-  
lénk ugyan, mert a' kézművek meglehetősen kelnek; de  
egynyiretű gyapjura nézve a' mi vevő van is, mintegy ös-  
szeszóalkozva mindedig vásárlás nélkül vesztette, hogy  
árát törhesse, repeze, gubacs s minden gabonafaj mindaz-  
által a' szorultszemű termés s nem takaríthatás és nyom-  
tathatás miatt, főleg a' tavalyi naponként drágul, gabna-ke-  
reskedők minden vidéket összenyargalnak már most is az  
életszükségi áruk minél jutányosb összevásárolhatása vé-  
gett, a' faggyú és méz is jó áron kel egyébb termékek ár-  
pangása mellett. — Az ipariskolákra nézve örvedetes hí-  
rül tudatjuk, hogy ezekhez magas intézkedés következté-  
ben vegytani müterem fog csatoltatni s az elemi iskolák-  
ban ujan kidolgozott terv létesítetni — Bartay Endre zo-  
neműveit fensőbb pártfogás alatt hírlik megjelenendőknek.  
— Nemzeti színházunkban mult esütörtökön ritkán élvez-  
hetett előadáson valánk jelen. Czákó Zsigmond, előbb a'  
Kalmár és tengerész-ben kimutatott dramai tehetségét  
Végrendelet című színművében még kitünőbblog tanu-  
sítá, s elvitázhatlan repkényt szerze. Laborfalvi Róza, a'  
Lendvay pár, László és Komlósy Ida elragadtatásig jele-  
sen adá szerepeiket; s az összevágó művészi jelenetek al-  
lig szünő tapsokra s kihívásokra buzdították a' nagyszámu  
közönséget szereplők és szerző irányában. A' páholyok is  
telve s zajosak valának. A' színmű, főleg utolsó felvonása  
rövidítése s módosításával irodalmunk nevezetes kincsé  
leend, főleg a' fensőbb s nem mindennapi társalgási kör  
modorára nézve, miben mindedig legnagyobb híjánjt  
szenved hazai színművészetünk.

**A m e r i k a.**

A' mexicói federalisták, habár újabb merényők  
az ellenzék által meghiusult is, abbeli reményökről  
még sem mondottak le s müködési gyűlhelyül Ta-  
basco tartományt választották. Santa Ana, ki mint-  
egy 1,200,000 dollár értékű vagyont vitt el külföld-  
re s így a' nyomort, mit ellenei a' számozatés által  
számára jóslának, könnyen tühetővé tette, közelebb  
alkalommal honfitársihoz bucsúiratot bocsátott, melly-  
ben mondja: „ha majd a' politikai szenvedélyek ziva-  
tarai lecsendesülnek, átlátandják akkor Mexico pol-  
gárai, hogy ő kormányzása idejében — habár hibá-  
zott is, de aljas tettet s bünt a' köztársaság, a' haza  
ellen soha nem követett el, mindig híven szolgált a'  
statust, s a' kezébe letett hatalmat önkényleg, pol-  
gártársai elnyomására nem használta.“ Canalizo tá-  
bornok és Bassadre volt miniszter, kik Santa Anával  
együtt vádoltattak, a' kegyelmezést, mellynek nyo-  
mán ez utóbbi önkéntes számüzetésnek magát aláve-  
tette, nem fogadták el; s az ellenök támaszott pert  
folyamatba tetetni kérték. Egyik a' proteit, másik  
a' San Juan de Ulloa várbán letartóztatva ül s mind-  
kettő itten töltendő 10 esztendő fogságra itéltetett.  
Ujyorkból július 16-áról érkezett tudósítások szerint  
Mexico az éjszakai egyesült státusoknak Texas beke-  
lesítése miatt forma szerinti háborút üzent, ha igaz.

**Spanyolország.**

Izabella királynő és anyja nevében a' kormány  
tábornokok s főbb polgári és más tisztekből fényes  
küldöttséget nevezett ki, mellynek kötelessége S.  
Sebastianból — a' királynék mostani tartózkodási  
helyéről Bordeauxba utazni az itt mulató Nemours  
hget nőtül a' spanyol udvar látogatására meghíni.  
Ezen küldöttség aug. 7-én érkezett Bordeauxba, s  
udvarlására is volt a' francia herczegnek. Az anya-  
királyné mindent elkövet e' magas vendégek minél  
fényesebb elfogadtatása végett, ez által némileg le-  
ronni akarván azon háláját, mellyre a' francia udvar  
öt Párisban tartózkodtak olly megelőző szívesseggel  
lekötelezte. Narvaez tábornok a' pamplonai ha-  
tóságnak hivatalosan adá tudtára a' francia herczeg-  
nek e' városon leendő átutazását, s e' célbul azt az  
illedelem megkivánta ünnepélyek rendezésére felhi-  
vá. 12 ezer fegyveresből álló tábor is szállíttatik a'  
város közelébe, melly az érkezendő vendéget na-  
gyobbserű hadi gyakorlásokkal mulattatandja. San  
Carlos hg Madridba küldetett a' kir. kocsikért s az  
udvari asztal gazdag ezüst szereieft, mellyek csak  
rendkívüli ünnepélyekkor szoktak használtatni. —  
Pamplona tehát néhány nap mulva színhelye lesz a'  
legnagyobb fénynek, mit emberi erő, művészet, mes-  
terség, akarat és pazarvágy előállhat. A' guipus-  
coai tartomány-küldöttség az ayuntamientoval egye-  
sülten egész aug. 16-ig minden napra más meg más  
mulatságot rendezett, mellyek közt — természetes-  
en — a' nemzeti bika viadal első helyen áll, e' vé-  
getta' leghíreseb küzdők az egész országból kormá-  
nyilag szólíttattak fel a' küzdőterre megjelenendésül;

